

Ίδιοκτησία  
Πολιτιστική ομάδα «ΦΡΑΓΜΑ»

Έδρα  
Λεχαινά Ήλεις

Εκδότης  
Θανάσης Κεφάλας  
Διευθύνεται από επιτροπή:  
Γ. Γώτης, Θ. Κεφάλας, Δ. Κράγκαρης,  
Χ. Ντάντος, Π. Α. Σινόπουλος,  
Α. Φουσακάρινης

Επιμέλεια ύλης  
Γιώργος Γώτης, Διονύσης Κράγκαρης  
Γραφική επιμέλεια  
Ζαφείρης Ίωσηφίδης

Συνεργάστηκαν:  
Γ. Αράνης, Σ. Γράψας,  
Ν. Γριπονηϊώτης, Ν.Α. Καβαβιάς,  
Κ. Λογαράς, Ν. Λούτης, Ν. Ευδάκης,  
Π. Παπαγιαννάκης, Ν. Ε. Πολίτης,  
Μ. Τερζοπούλου, Ε. Ψυχογιού

Τυπογραφικές εργασίες  
ΘΥΜΕΛΗ Ε.Π.Ε., Μαυρομιάλη 5,  
τηλ. 3607822

Σχέδιο εξωφύλλου  
Ζαφ. Ίωσηφίδης  
Διακίνηση  
Δ. Πιπίνης



## ΞΕΙΔΗΣΙΣ

Υπομονετικοί αναγνώστες,

◆ Επανερχόμαστε με το παραδρο-  
μισμένο 5ο τεύχος.

Άρδισατε λίγο...

◆ Δύσκολο ν' ανταπεξέλθει τόσες  
δυσκολίες, όπως **ΕΡΑΣΙΤΕΧΕΣ**  
με έχοντας ως αστρολάβο τών  
ωσιότητας... Άλλωστε η 8η  
προσπάθεια κρατάει κρυφά  
από τόν τίτλο τού ημερησίου.

◆ Έτσι, η 8η μας διατρέχει τήν  
περίοδο καλμαρειών και θδι-  
γώδωρον με έδωαιρο και  
διαχρονικό, διδιδώνηε, οχορια-  
σμό.

◆ Τήν υγεία μας νά'χουμε με ίση  
δούηε και 6ο τεύχος.

Έρρωσθε!

Έπαρξια δέν είναι μόνο η Άθήνα!

# Λίγα γιά τόν ἐπαρχιωτισμό μας

τοῦ Γ: Ἀράγη

**Σ**ΤΗΝ ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ λέμε ἐπαρχιώτη ὅποιον ζεῖ μόνιμα ἢ κατάγεται ἀπό τήν ἐπαρχία, σέ ἀντιδιαστολή μέ τόν πρωτευουσιάνο. Μεταφορικά μέ τό ἴδιο οὐσιαστικό ἐννοοῦμε τόν κάπως ἀπολίτιστο ἢ ἀγενή. Τό ἐπίθετο ἐπαρχιωτισμός τό χρησιμοποιοῦμε κατά κανόνα μεταφορικά σέ περιπτώσεις πού θέλουμε νά χαρακτηρίσουμε ὀρισμένη συμπεριφορά ἀπρεπή ἢ συντηρητική νοοτροπία. Ὅπως εἶναι φανερό ἡ μεταφορική σημασία τῶν δύο λέξεων προκύπτει ἀπό τήν κυριολεκτική τῆς πρώτης. Καί βασίζεται στό γεγονός ὅτι ὁ γεωγραφικά ἐπαρχιώτης, συγκριτικά μέ τόν κάτοικο τῆς πρωτεύουσας, ἔχει λιγότερες δυνατότητες ἐπαφῆς μέ τίς πολιτιστικές ἐξελίξεις. Ὅποιος ζεῖ μακριά ἀπό

τό κέντρο ἢ τά κέντρα τῶν πολιτιστικῶν ζυμώσεων εἶναι ἄνθρωπος τῆς πολιτιστικῆς περιφέρειας καί θεωρεῖται ἐπόμενο νά εἶναι ἀνάλογα πρὸς τό περιβάλλον του ἄπραγος. Κάπως ἔτσι.

Τό ἐπίθετο ἐπαρχιωτισμός τό χρησιμοποιοῦμε ἐπιπλέον γιά νά χαρακτηρίσουμε μερικές φορές, ἀρνητικά, πρόσωπα καί πράγματα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, μέ ἢ χωρίς γεωγραφική συνάρτηση. Σ' αὐτές τίς περιπτώσεις δέν πρόκειται τόσο γιά τήν παραπάνω μεταφορική σημασία τῆς λέξης ὅσο γιά ἀναφορά σέ ὀρισμένα ἀρνητικά πνευματικά δεδομένα. Δεδομένα πού τά συναντοῦμε ἀρκετά συχνά στούς πνευματικούς κύκλους τῆς πρωτεύουσας. Ἀπό αὐτά, τά βασικότερα, καθώς πιστεύω, εἶναι ἡ ποσοτική καί ἡ ποιοτική γνωστική ἔνδεια πού συνήθως συνοδεύονται ἀπό ἕνα ψυχολογικό σύνδρομο ἀνασφάλειας καί μειονεξίας.

Λέγοντας ποσοτική γνωστική ἔνδεια ἐννοῶ τήν περιορισμένη ἐνημέρωση. Πρόκειται, ἂν μπορῶ νά τό πῶ ἔτσι, γιά ὀριζόντιο μέγεθος πού ἀφορᾷ τό εὖρος τῶν γνώσεων πάνω σέ ὀρισμένους τομεῖς. Βέβαια, ἀκόμη καί

για τις πιο εξειδικευμένες μελέτες, το ανώτερο επίπεδο των γνώσεων τείνει προς το άπειρο. Θέλω να πω ότι δεν υπάρχει κάποιο όριο πού να το θεωρούμε τελικό. Όσο περισσότερο μελετάει κανείς άλλο τόσο βλέπει να ανοίγονται μπροστά του νέες προοπτικές γνωστικών επιδόσεων. Ούτε όμως και για το κατώτερο επίπεδο των γνώσεων υπάρχει κάποιο σαφές όριο - έξω από το μηδέν πού αποτελεί έξωπραγματική υπόθεση. Μιλώντας ωστόσο σχετικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι γνωστική ένδεια υπάρχει όταν η ενημέρωση ενός ατόμου πάνω σ' ένα συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στη λογοτεχνία, τη θεωρία και την κριτική της, παρουσιάζει βασικές ελλείψεις. Έλλειψεις αναφορικά με τους σημαντικότερους ιστορικούς σταθμούς της δοσμένης λογοτεχνίας, θεωρίας και κριτικής της. Αν περιοριστούμε στη νεοελληνική λογοτεχνία οι σημαντικότεροι σταθμοί της είναι η Κρητική λογοτεχνία, η περίοδος του Διαφωτισμού, ή Έφτανσιακή Σχολή κ.λπ. Κρίνοντας εμπειρικά θα ρισκινδύνευα να θέσω ένα ποσοτικό όριο κάτω από το οποίο η ενημέρωση πάνω στη νεοελληνική λογοτεχνία δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί επαρκής. Το όριο αυτό, με βάση έναν χοντρικό υπολογισμό, το βλέπω εκεί γύρω στους εξακόσιους με εβδοκονταίους τόμους (με κατώτερο αριθμό σελίδων τις διακόσιες). Έννοείται πως η επαρκής ενημέρωση, πού κάποτε χρειάζεται περισσότερες από μιά αναγνώσεις των κειμένων, θα πρέπει να καλύπτει και τις τελευταίες λογοτεχνικές αναζητήσεις.

Η περιορισμένη ενημέρωση αποτελεί το ένα σκέλος της γνωστικής ένδειας, το ποσοτικό. Το άλλο, το ποιοτικό, αφορά κυρίως τον προσωπικό έλεγχο τόν οποίο ασκούμε σε δο-

σμένες ιδέες, απόψεις, εκτιμήσεις κ.λπ., οι οποίες αντιπροσωπεύουν κοινούς πνευματικούς τόπους. Φυσικά δεν αποκλείεται το γεγονός, μετά από έναν τέτοιο έλεγχο, να καταλήξει κανείς στο σημείο από το οποίο ξεκίνησε: στην παραδοχή των κοινών τόπων τους οποίους δοκίμασε να αναθεωρήσει. Είναι όμως πολύ διαφορετικό να τους πάρει απριόρι σαν αξιώματα από το να τους παραδεχτεί αφού πρώτα τους αμφισβήτησε το αξιωματικό τους κύρος. Έτσι, αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, από τη στιγμή πού λέγει κάποιος τους δοσμένους κοινούς τόπους, ανεξάρτητα από το βαθμό πού θα τους παραδεχτεί ή θα τους αναθεωρήσει τελικά, έχει το κέρδος ότι παύει έκτοτε να είναι απλώς ποσοτικά ενημερωμένος. Σχετικά με τη λογοτεχνία οι κοινές δοξασίες είναι πολλές. Κάνοντας ένα γενικό διαχωρισμό θα ξεχώριζα από αυτές τρεις βασικές κατηγορίες. Στην πρώτη ανήκουν οι αξιολογικές εκτιμήσεις πού αφορούν το λογοτεχνικό παρελθόν. Στη δεύτερη οι διάφορες αντιλήψεις πού είναι της μόδας. Και στην τρίτη ή όρολογία. Θά έλεγα λοιπόν ότι γνωστική ένδεια έδω σημαίνει να πλειοδοτούμε άκριτα πάνω σε καθιερωμένους λογοτέχνες ή θεωρητικούς περασμένων εποχών. <sup>Ταυτόχρονα</sup> να υιοθετούμε λέξεις-όρους οι οποίοι από σημασιολογική άποψη είναι τόσο δύσκολοι όσο και ακατάλληλοι για καθημερινή χρήση. Λίγα ένδεικτικά παραδείγματα. Για την πρώτη περίπτωση θυμίζω το φαινόμενο της καθυστερημένης καβαφογραφίας ή οποία τείνει να πάρει διαστάσεις ομαδικής ψύχωσης με συμπτώματα προσωπολοτρίας. Για τη δεύτερη, τις σημειολογικές - δομολογικές απόψεις του Ρ. Μπάρτ πού τις περνούμε στο λόγο μας σαν διάσημα του πρωτοποριακού

+ να υιοθετούμε ένδεικτικά και  
 αβυσσινιστά ένδεικτικά και υπερβολικά  
 και να χρησιμοποιούμε

μας στοχασμοῦ. Για τήν τρίτη σημειώνω τούς διάφορους -ισμούς πού κοντεύουν νά περάσουν στή μαγειρική μας· ἤ τό επίθετο μέγας (συγγραφέας) πού τό χρησιμοποιοῦμε τόσο ἀσυλόγιστα πού κατάντησε νά μή σημαίνει τίποτε.

Ὅπως εἶναι φυσικό ἡ γνωστική ἔνδεια, ὡς ποσοτικό καί ποιοτικό μέγεθος, δέ μένει δίχως ψυχολογικό ἀντίκτυπο. Ἐντίκτυπο πού ἐκδηλώνεται ποικιλότροπα μέ διάφορες ἀντιδράσεις οἱ ὁποῖες τείνουν ἐνδόμυχα νά τό συγκαλύψουν. Αὐτές οἱ ἀντιδράσεις δηλαδή, πού εἶναι μᾶλλον ἀσυνείδητες, μολονότι αἰτιατά δέν ἀνάγονται τόσο θετικά, ὅσο ἀρνητικά στήν αἰτία τους. Μέ συνέπεια ν' ἀποτελοῦν μιά ἐνδιάθετη προσπάθεια νά μή φανερωθεῖ τό σύνδρομο τῆς γνωστικῆς ἀνεπάρκειας. Μολαταῦτα πετυχαίνουν τό ἀντίθετο: ἐνῶ πᾶνε νά συγκαλύψουν, στήν πραγματικότητα ὑποδηλώνουν ἕνα μικρότερο ἢ μεγαλύτερο σύμπλεγμα ἀνασφάλειας καί μειονεξίας. Κι ὅσο αὐτό τό σύμπλεγμα βαραίνει περισσότερο πάνω στά ἄτομα τόσο οἱ συναφεῖς ἀντιδράσεις γίνονται ἀποκαλυπτικότερες. Μέ ἀποτέλεσμα νά προκύπτει φαῦλος κύκλος. Τά πράγματα ἐξάλλου εἶναι ἔτσι ὥστε τό συγκεκριμένο ψυχολογικό σύνδρομο νά εὐνοεῖ ἐκδηλώσεις δίχως μέτρο, εἴτε αὐτές ἔχουν χαρακτηριστά ὑποτακτικό εἴτε ἐπιθετικό. Στήν πρώτη περίπτωση παίρνουν συνήθως τή μορφή «εὐλαβικοῦ» θαυμασμοῦ πρὸς τίς κοινά ἀναγνωρισμένες ἀξίες ἢ ἄμετρης συγκατάβασης πρὸς τά πρόσωπα πού μέ τόν ἕνα ἢ τόν ἄλλο τρόπο ἀσκοῦν κάποια ἐξουσία στό πνευματικό προσκήνιο. Στή δεύτερη περίπτωση, τῆς ἐπιθετικότητας, φτάνουν στό ἄλλο ἄκρο, στόν κορδακισμό: λόγος πού θυμίζει κήρυγμα, μεγαλοϊδεατισμός, ὑπερθετικός

βαθμός, πολλές ξένες λέξεις ἢ ὀνόματα, ἐπίφαση ἐμβρίθειας καί ταυτόχρονα: ἀπόκρυψη τῶν πηγῶν ἀπό τίς ὁποῖες ἀντλεῖ κανεῖς τίς ιδέες του καί μπερδεμένα νοήματα μέ κάποια δόση μυστικισμοῦ. Συμπερασματικά, τό ψυχολογικό σύνδρομο τῆς γνωστικῆς ἔνδειας, στούς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἐκείνη τή συμπεριφορά ἡ ὁποία τούς κάνει νά παρουσιάζονται σάν μικρομέγαλοι, ὅπως τό ὑπονοεῖ ἡ φράση «τό ποντίκι πού βρυχιέται». Κι εἶναι αὐτή ἀκριβῶς ἡ συμπεριφορά ἀπό τήν ὁποία γίνονται εὐδιάκριτοι ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού τυχαίνει νά πάρουν τό λόγο.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΠΩΣ Ο ΕΠΑΡΧΙΩΤΙΣΜΟΣ εἶναι ἡ κακή μας μοῖρα. Ἐφ'ὅτου συστήθηκε τό νεοελληνικό κράτος δέν πάσαμε νά αἰσθανόμαστε σάν πνευματική ἐπαρχία. Κι ὅλοι ξέρουμε πόσο διαποτισμένοι εἴμαστε ἀπό τά σχολικά θρανία ἀπό τό δξύμωρο ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τούς πανηγυρικούς τῶν ἐθνικῶν μας γιορτῶν: ἡμιμάθεια πού μεγαλοπιάνεται. Ἐπί τὸ ἄλλο μέρος ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται κι ἐμεῖς δέ φαινόμαστε ἀποφασισμένοι νά κοιτάξουμε τά πράγματα κατά πρόσωπο, νά συνειδητοποιήσουμε τήν κατάστασή μας καί νά τήν παραδεχτοῦμε. Ἐλλά χωρίς αὐτογνωσία καί παραδοχή ἀπλῶς διαιωνίζουμε τό ἀρχικό κακό, κοιτάζοντας νά τό κολάσουμε μέ κάποιες χιμαιρικές κοσμικές ἐπιτυχίες. ●